

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

5 De damnis, & impensis sociorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

piat sibi portionem certam lucri, quod ex muneris administratione proveniet, nisi minus aliunde.

Octavo quaeritur, Quid nomine lucri in societate quaestiuola, de qua nunc agitur, intelligatur? Respondeo in *l. Mutius. ff. Pro socio*, sic haberi: [Lucrum intelligitur, omni damno deducto.] Preterea iurum, quod est sociis commune, intelligitur id, quod ex negotiatione, vel causa, siue ratione negotiationis provenit, non autem si aliunde, vel sola occasione negotiationis existat. Exemplum sit: Adiuit Titius Principem causa societatis, & ipsa Titij persona placuit Principi, non quia socius alicuius esset, sed quia Titius sibi eius animum, & voluntatem conciliavit, & ob id Princeps Titio aliquid donavit: id doni Titius cum socio communicare non cogitur, quia sola occasione, non causa societatis accepit. Idem iuris est, si Titius cum Caio societatem conuit, & ob id Seij amicitiam contraxit, & postea institutus est heres à Seio, aut multis beneficiis affectus, non quia socius Caij, sed quia amicus est Seij, id totum sibi Titius acquisivit. *l. Socium. §. Socius ad finem. ff. Pro socio*. Idem dicendum est, si Titius cum causa societatis iter faceret, casu in itinere thesaurum, vel gemmam reperit.

Ex his soluitur difficultas, qua quaeritur, quid sit dicendum, quando Titius legaverit Caio Parocho, vel quibusdam clericis certam eiusdem Ecclesiae centum aureos, eà conditione, ut eos mercatori dent in societatem, & ex luero, quatuor, vel quinque accipiant, ex quibus debita elemosina detur clerico, qui sacrificia offerat. Nauarius in *Manuali. cap. 17. num. 257*. iuxta suam illam, quam supra iam exposui, opinionem, respondet, posse mercatori dari, iuris eum eo tribus contractibus, de quibus supra: ac ita centum aureos saluos servabit, quia eos suo periculo suscipiet, & dabit quatuor, vel quinque aureos, quibus emet mercatum, & dubium lucrum, quod ex centum aureis poterat provenire. At, mea sententia, tres contractus eum eodem mercatore absque specie vlucis sui non possunt: sed cum uno quidem societatis contrahatur, ut cuius centum aurei mercatori dati, sint periculo eius, qui dederit, non mercatoris: & cum alio inibitur alius contractus, quo ille pecuniã dare mercatori periculum subibit: & alius contractus eum alio, qui emat mercatum, & dubium lucrum, certo pretio dato: ac ita Parochus, vel clericus quatuor, vel quinque lucrificet: vel centum aureis emetur census, siue annuus redditus, ex quo provenient quotannis, ut minimum, quatuor, vel quinque, vel emetur funus, siue pradium, cuius fructus annui sint, ut minimum quinque, vel quatuor, vel sacrificia fieri, vel offerri queant.

De damnis, & impensis sociorum.

CAPVT V.

PRIMO quaeritur, Quid sit dicendum, quando Titius, & Caius cõiunt societatem, ita ut Titius in commune consistat centum, & Caius suam operam, & diligentiam, & finita societate nihil est lucri, sed centum, quae Titius in commune contulit, salua, & integra manent, An Caius debeat aliquid habere ex centum, ne omnino operam suam perdat? Respondeo, ex vi societatis, si nullum aliud fuerit interpositum pactum, nihil illi deberi, quoniam sicut Caius suam operam perdidit, sic etiam Titius amisit emolumentum, & commodum, quod potuit ex suis centum percipere. Item quamvis opera Caij tamen relinquitur, quanti centum aurei Titij, uterque tamen pecuniam, & operam periculo subicit, quare sicut Caius perdidit operam, sic Titius potuit sua centum amittere. Et tunc ipsi soli perirent, nec Caius ei aliquid reddere egerent. Dices, Caius videtur esse multo deterioris conditionis, quia etiam quando centum aurei Titij perirent, ipse quoque sui laboris, & operæ

fructum amitteret. Respondeo, Titium, & Caium pariter esse conditionis, quia si nihil lucri provenierit, & salua sit pecunia Titij, Caius ex labore suo, & opera nihil lucratur, nec Titius ex suis centum aliquid acquirit. Neotericus quidam scriptor tractat de contractibus, part. 2. cap. 17. prætato argumento conuictus, docet talem contractum inter Titium, & Caium non esse societatis, quia non sunt socij pares in damno, sed esse locati, & conducti contractum. Caius enim locat Titio suam operam, ac proinde, inquit, si nihil ex negotiatione provenierit, salua, & integra pecunia Titij, aliquid Caio debetur, ut iustum, & integrum pretium suæ operæ locatæ.

Sed enim in utroque, huius Auctoris opinio, partim cum iure ipso, partim cum communi Doctorum sententia pugnat. Nam in *l. 1. C. Pro socio*, planè, & aperte dicitur, societatem, vno pecuniam conferente, altero operam, posse contrahi. Et in *l. Societas. ff. Pro socio*, sic est: [Pecuniamque pauperior opera supplet, quantum ei per comparationem patrimonij deest.] Et in *l. Si non fuerint. ff. Pro socio*: [Pecuniamque tanta est (inquit) industria socij, ut plus societati conferat, quam pecunia.] Idem dicitur in *Instit. §. De illa, de societate*. Deinde Auctores communiter tradiderunt, socios suo damno, & periculo in commune conferre pecuniam, nisi aliter expresse, vel tacite pactum fuerit, vel nisi consuetudo aliter habuerit. Quare nihil Caio Titius debet, nisi Caius suam operam expresse Titio locauerit.

Secundo quaeritur, An sit vltaria societas, si Titius det Caio centum, eà conditione, ut si lucrum ex negotiatione proveniant, centum integra Titius habeat, & tres lucri partes accipiat: si verò centum perierint, damnum sentiat. Respondet Sanctus Bernardinus parte 2. serm. 39. artic. 1. cap. 2. versic. tertius quoque: vltarium esse, quia Titius pacificatur, ut pereuntibus centum, damnum solius quartæ partis ipse sustineat, Caius verò trium partium. Ergo ex pacto, Titius vult tres partes suæ pecuniæ salvas habere: nam eo ipso quod pactum est, ut sint periculo Caij, perinde est, ac si Titius Caio eas tres pecuniæ partes mutuas dedisset. Idem iuris est, si ego tecum societatem iniero, & triginta in commune contulerit, & tu operam, contumque inter nos est, uti decem sint meo periculo, tuo verò viginti, pactum est vltarium, quia Titius decem tantum in societatem suo periculo dat, & Caio viginti mutuo.

Tertio quaeritur, Quid sit dicendum, cum Titius centum in societatem conferat, & Caius ponit operam suam, & præterea quinquaginta, ac deinde in negotiatione centum perierit, quo modo sit damnum communicandum? Respondeo, septuagintaquinque Titio perire, viginti quinque Caio, quod si voluerit Titius, ut damnum sit æquis partibus commune, ita ut quinquaginta ad Caium spectent, vltaria est, nisi eo ipso Titius velit, ut tota fors pecuniaria sit etiam æquis partibus utrique communis.

Quarto quaeritur, Quæ damna in societate communicentur? Respondeo, in primis damnum intelligi, omni luero deducto. *l. Mutius. ff. Pro socio*, deinde damna, quæ ex societate, ipsa tamquam ex causa descendunt, communia sunt, non tamen ea damna, quæ socij sola occasione societatis sentiunt. Angelus in verbo Societas. 1. numer. 15. Siluester eodem verbo. 2. quasi. 9. Armilla eodem. num. 12. ex Bartolo, & Baldo *l. 2. C. Pro socio*. Verbi gratia, si Titius pro societate laborans, diripiatur à latronibus, vel naufragium patiat, vel corripatur morbo, vel capiat ab hostibus, & amittat ensam, vel vestes, vel munus, vel si redactus in feritatem, redimat se suis pecuniis, vel amicorum: nam hæc damna debent esse communia. *l. Cum duobus. §. Damna. ff. Pro socio*. Vnde in *l. Socium. §. Socius. ff. eod. titul.* dicitur: Si socius legatum sibi Partis prætermitte, quia diligentis occupationibus proficisco non potuit ad petendum, & suscipiendum legatum, societati non imputatur. Si occupatus inidem societatis negotiis patrimonium suum negligenter administravit, quoniam, id salua fide societa-

titis, non potuit, nequaquam fit commune huiusmodi damnum societati. Item quia tecum societatem coitui, Titius, qui tibi erat inimicus, mutauit testamentum, in quo me heredem scripserat, aut eum id facere deliberasset, non fecit, damnum hoc non debet esse commune. Præterea damnum personæ commune non fit cum socio: veluti si cui ex sociis fractum est crus, vel brachium, vel debilitatum membrum; aut si serui, vel famuli, vulnerati, vel debilitati sunt, nisi quantum ad id, quod est in medicos impensum, aut quatenus serui sunt minoris æstimationis effecti, quia minus utiles, & apti. *l. Cum duobus. §. Damna. ff. Pro socio.* Damnum itidem, quod dolo, vel culpa Titij contingit, non fit eum altero socio commune: Ut si Titius societatis causa, iter faciens, eam viam dolo, vel culpa ingressus est, quam non periculis expositam, eum tamen tutiorem aliam viam eligere potuisset, nè in latrones incidere.

Quintò quaeritur, An inter socios pactum esse queat, ut vnus duas lucris partes habeat, & damni tertiam tantummodo partem sentiat, alter duas damni partes, tertiam verò lucris partem ferat? De hac controuersia dixi supra.

Sextò quaeritur, An valeat pactum, quo inter socios conuentum est, ut qui ex eis minorem portionem in societatem contulit, æqualem habeat lucris partem, atque ij, qui maiorem portionem impenderunt? Corneus *consil. 187. libro 3. vers. Nec obstat, quod illi tres*, ait, huiusmodi pactum valere. Sed hanc sententiam *lib. 3. Variarum resolutionum cap. 2. num. 3. vers. ex hoc dubio*, confutat Couarruias. At profecto Corneus suam opinionem confirmat auctoritate Bartoli in *consil. 98. Saliceti in l. Mutius. ff. Pro socio, numero 8.* & Glolice, & Raphaelis Fulgosh in *l. Si non fuerint. ff. Pro socio.* Dicendum mihi videtur, quando vnus pecuniam in commune confert, alter suam operam tantum, quæ plus æstimatur, quam pecunia, tunc lucrum esse posse commune, non item damnum fortis, siue capitis, quod in societatem confertur: quia potest is, qui operam ponit, eam alteri socio locare minori pretio. At verò quando sociorum singuli suam pecuniam in commune impendunt, tunc pactum non valet, ut qui minorem portionem contulit, sit æqualiter lucris particeps.

Septimò quaeritur, An portio sit iniqua inter socios, quorum quisque ex suo patem portionem in societatem deducit, ut imparem lucris portionem habeat? Corneus, & Couarruias dicunt iniquam esse portionem. Certè id locum habet in his, qui pares pecuniarum partes, & fortis in commune contulere; non tamen in his, quorum vnus solam operam suam, vel diligentiam adhibet, quia tunc potest eam sociis locare minori pretio, quam sit lucris portio ex negotiatione descendens.

Octauò quaeritur, Quæ impensæ sociorum debeant esse communes? De hac te Angelus in *verbo Societas. i. numero 12.* Siluester eodem *verbo. i. quæst. 12.* Armilla eodem *verbo. num. 13.* Respondeo in hunc modum: In primis, is qui operam suam in commune collocat, impensas habere debet ex ipsa societate; vel si nauiget, vel iter ad nundinas suscipiat, Baldus, Cynus, Paulus, Salicetus *l. i. Cod. Pro socio.* Verum dubiæ quaestionis est, an deducere eas impensas debeat, quas alioqui domi suæ fecisset? Nauarrus in *Manuali, capite 17. numero 383.* sentit eas non oportere deducere. Siluester *verb. Societas, primo. quæst. 12.* vult eas oportere deducere. Nobis verò videtur non oportere deducere, quando de hac expressè inter socios conuenit, aut quando gentis, vel populi consuetudo habuerit, ut sint communes. Alioqui vera est Siluestri sententia. Impensæ itidem causa societatis fieri dicuntur, quando sunt necessariæ, vel utiles societati: ut si conducantur iumenta, vel nauigia ad merces exportandas, vel traiciendas, vel dolia ad asseruandum vinum, mel, vel oleum, vel horrea ad frumentum recondendum; vel si aliquid impendatur ad merces ipsas meliores redendas. Illæ item impensæ, quas facit vnus ex sociis

iter faciens pro societate, vel cum famulos conduxit, velitorum opera utatur. Si quid itidem impendat in medicos, quia laborans pro societate in morbo incidit. *l. Cum duobus. §. Damna. ff. Pro socio.* Quæres, quid dicendum, si margarita tibi vendendo dederò, ut si ea deceti vendidisses, redderes mihi decem: Si pluris, quod excedit, tu haberes? mihi videtur, si animo contrahendæ societatis id actum sit, pro socio esse actionem: sin minus, præscriptis verbis. Et in *l. Si vnus ex sociis rem communem vendiderit, consensu sociorum pretium diuidi debet, ita ut ei caueatur, indolem eum futurum. Quod si iam damnum passus est, hoc ei præstabitur. Sed quid dicendum, cum vnus sociorum alterum in societatem admittit in sociis reliquis sociis? l. Qui admittitur. ff. Pro socio, ita legitur: [Qui admittitur socius, ei tantum socius est, qui admittit. Et rectè. Cum enim societas consensu contrahatur, socius mihi esse non poterit, quem ego socium esse noui. Quid ergo si socius meus cum admittit? Et soli socius est.] Sic ibi. Sed quid itidem de socio iudicandum, qui rem communem in negotiationem datam, in suos vtus conuertit? *In l. Rei communis. ff. Pro socio, dicitur: [Rei communis nomine cum socio furti agi potest, si per fallaciam, dolbove malo amouit, vel rem communem celandi animo contrahat.]**

Quot, & quibus modis societas finitur.

CAPVT VI.

PRIMO quaeritur, Quibus modis iure communi societas dirimatur? Respondeo, quinq; modis: renuntiatione, morte, negotiatione, siue publicatione bonorum, eorumdemque cessione. *l. Societas in corre. & l. Si Titius. §. Societas. & l. Actionem. ff. Pro socio. Instit. de societate. §. Item.*

Secundò quaeritur: Quomodo societas renuntiatione soluat? *Instit. De societate. §. Manet,* societas dirimitur voluntate, & consensu sociorum. Fit autem renuntiatione duobus modis, expressè, & tacite: Expressè quidem, quando socij specialiter societatem ex communi consensu dissoluant. Tacite verò fit renuntiatione, cum separatim socij simul agere, & negotia ceperunt, hoc est, quisque sibi. *l. Itaque eum separatim. ff. Pro socio.*

Quæres, quid si vnus tantum sociorum renunciet societati? Respondeo in primis; Si id dolo male fecerit, ut commodum, vel lucrum obueniens, quod ipse fortassis nouit sociis in sociis, solus habeat, is nihilominus lucrum cum aliis communicare debet. *l. Actione. §. diximus. ff. Pro socio.* Quid si non omnes socij renuncient, verum eorum aliquis dilentiat? Respondeo, renuntiare omnes oportere, ut dissociati intellegantur; alioqui si vnus tantum dilentiat, socios à se quidem liberabit, se autem ab illis non item. Et ideo si quid lucris postea factum sit, eius partem non capit: et si damnum acciderit, eius esse debet ex quo particeps, nisi renuntiatione necessitate quadam facta sit. *l. Actione. §. Hæc ita. ff. Pro socio.* Renuntiatione fit per ipsum socium, non per eius dominum. *l. Si id. §. si seruus. ff. Pro socio,* & fit socio præsentis, non absente. Vnde vnus ex sociis cum renunciat, reliquos debet certiores facere, si in sociis illis sit renunciata societas, quoad rescierint, lucrum, quod acquisierit is qui renunciauit, commune esse debet: damnum autem, si quod euenerit, illius solum erit, qui renunciauit. *l. Sed & si socius. §. si absenti. ff. Pro socio.* Verum poteritne quis per procuratorem renuntiare? Potest per procuratorem, siue specialem, siue generalem, qui liberam habet bonorum administrationem. *l. Actione. §. Renuntiare. ff. Pro socio.* nisi prohibuerit eum dominus specialiter renuntiare. Item curator futuri hominis potest renuntiare. *l. Sancimus. C. Pro socio.* Quid si procuratori vnus sociorum renuntiatione facta sit? Respondeo, Si procurato-